

Давидівне Округе...
PUBLIKAT PRASOWY
L. inv. 139.
Ілюстрована Шевченківська Бібліотека
№ 18.

СОТНИК.

З 1 малюнком і портретом.

165027

Накладом „Канадийского Фармера“
852 MAIN STREET, WINNIPEG, CANADA

ЛННБ України ім.В.Стефаника

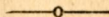

00504815 (N)

2006
2014

Ілюстрована Шевченківська Бібліотека
№ 18.

СОТНИК.

З 1 малюнком і портретом.

165027

Накладом „Канадійского Фармера.”
852 Main Street, Winnipeg, Canada.

165027

20R.

11
и. 127741

ЛЕНИНСКАЯ БИБЛИОТЕКА
АН УРСР
№ и 127741

M. Weber

Сотник.

(I.)

У Оглаві... Чи по знаку
Кому сей Оглав білохатий?
Троха лиш! Треба розказати,
Щоб з жалю не зробить сьміху.

Од Борисполя недалеко
А буде так як Борисполь,
І досі ще стоїть любенько
Рядок на вигоні тополь;
Неначе з Оглава дівчата
Ватагу вийшли виглядати,
Та й стали.

Буде вже давно —
Оттут, бувало, із-за тину
Вилась квасоля по тичині;
І з оболонками вікно
В садочок літом одчинялось,
І хата, бачите, була
За тином, сотникова хата.
А сотник був собі багатий,
То в його, знаєте, росло
На божій харчі, за дитину,
Чиєсь байстря. А може й так
Узяв собі старий козак
Чию сирітку за дитину,
Та й доглядає в затишку,
Як квіточку, чужу дочку.

А сина (сотник був жонатий,
Та жінка вмерла) — сина дав
У бурсу в Київ обучатись.
А сам Настусю піджидав,
Таки годованку, щоб з нею
Собі зробити ся ріднею:
Не сина з нею поеднать,
А забандюрилось старому
Самому в дурнях побувать.
А щоб не знать було нікому,
То ще й не радив ся ні з ким,
А тільки сам собі гадає;
А жіночки — лихий їх знає! —
Уже сьміяли ся над ним;
Вони сю страву носом чують.

.

(II.)

Сидить сотник на причілку
Та думку гадає;
А Настуся по садочку
Пташкою літає.
То посидить коло його,
Руку поцілує,
То усами страшеними
Сивими пустує.
Ну, звичайне як дитина,
Пестує старого.
А старому не до того:
Иншого якогось,
Гріховного пестуваньня
Старе тіло просить.
І пальцями старий сотник
Настусині коси,
Мов дві гадини великі,
До-купи сплітає;
То розплете та круг шиї
Тричи обмотає.
А вона, моя голубка,
Нічого не знає;
Мов кошенья на припічку,
З старим котом грає.

...То усами страшними
Сивими пустує...

Сотник.

Та одчепись, божевільна!
Дивись лишень: коси,
Мов русалка, розтріпала.
А чому ти й доси
Ніколи не вплетеш кісники,
Отті, що тітка привезла?

Настя.

Як-би пустили на музики,
То я б кісники заплела,
Наділа б жовті черевики,
Червону б юпку одягла,
Заквітчала б барвінком коси.

Сотник.

Стривай, стривай, простоволоса!
Дуренька: де б же ти взяла
Того барвінку завітчатись?

Настя.

А коло тину. Там такий
Поріс зелений, та хрещатий,
Та синій, синій, голубий,
Зацьвів...

Сотник.

Не будеш діувати!

Настя.

А що-ж, умру хиба?

Сотник.

Ба ні!

А снилось в осени мені,
Тоді як щепи ми щепили:
Як приймуть ся... мені приснилось...
Як приймуть ся, то в осени
Ти вийдеш за-між.

Настя.

Схаменись!

І щепи ваші поламаю.

Сотник.

І як барвінок зацьвіте...

Настя.

То я й барвінок позриваю.

Сотник.

А од весільля не втечеш! •

Настя.

Ба ні, втечу, та ще й заплачу. (Плаче.)

Сотник.

Дурна ти, Насте, як я бачу:
І посьміять ся не даси!
Хиба не бачиш? я жартую.
Піди лиш, скрипку принеси,
Та з лиха гарно потанцюєш,
А я заграю.

Настя.

Добре, тату!
(І веселенька шасть у хату.)

Сотник.

Ні, трохи треба подождать!
Воно б то так, та от-що, брате,
Літа не ждуть, літа летять;
А думка проклята марою
До серця так і приросла.
— А ти вже й скрипку принесла?!
Яку-ж ми вчистимо з тобою?

Настя.

Е ні, стривайте, цур не грать!
А то не буду й танцювать,
Поки барвінку не нарву,
Та не увітчаюсь. Я зараз!
(Іде недалечко, рве барвінок, квітчаєть-ся і співає.
Сотник налагоджує скрипку.)

Сотник.

Отже одна вже й увірвалась;
Стривай, і другу увірву.

Настя.

(Вертається завітчана, співаючи):

Як-би мені крила, крила
Соколинї,
Полетїла б я за милим,
За дружиною.
Полетїла б у дїброву,
У зелений гай,
Полетїла б, чорноброва,
За тихий Дунай!

(III.)

(Тим часом, як вона співає, у садочок входить молодий хлопець в солом'яному брилі, в короткому синьому жупанку, в зелених шараварах, з торбиною за плечима і з нагаєм.)

Петро.

З тим днем, що сьогодні, Боже помагай!

Настя.

Тату! тату! Петро, Петро із Києва прийшов!

Сотник.

А, видом видати, слихом слухати! Чи по волі, чи по неволі?

Петро.

По волі, тату, та ще й богословом.

Сотник.

Ов!

Настя.

Богословом?! Аж страшно!

Сотник.

Дурна, чого ти боїш ся?! (підходить до сина, хрестить його і цілує.) Боже тебе благослови, моя дитино! Настусю! поведи його в покої, та нагодуй, бо він ще може й не обідав.

Петро.

Та таки й так. (Іде в світлицю з Настею.)

Сотник (сам).

І дарував же мені Бог
Таке дитя, такого сина!
І богослов уже... причина,
Причина мудра. (Задумувь-ся.) Чого,
Чого я думаю? У попи!
А як не схоче, то на Січ —
І там не згине вражий хлопець.
Іти лиш в хату. От ще річ:
Заставить треба богослова,
Щоб дома байдиків не бив,
Щоб він гуляючи навчив
Настусю заповідь, щоб знову
Не довелось дяка наймать,
Як для покійної. А знаю,
Без сього вже не повинчає
Отець Хома... Піти сказать,
А то забуду. (Іде в хату.)

(IV.)

Жить би, жить, хвалити Бога,
Кохати ся в дітях:
Так же ні, самому треба
Себе одурити.
Оженити ся старому
На такій дитині!
Схамени ся, не жени ся:
І вона загине,
І сам сивим посьмішищем
Будеш в своїй хаті.
Будеш сам отте весілье
По-вік проклинати;
Будеш плакати, і нікому
Ті сльози старечі
Буде втерти. Не жени ся,
І гич не до речі!
Диви ся: рай кругом тебе
І діти, як квіти.
За-що ж ти їх, молоденьких,
Хочеш погубити?
Ні, старий мій чепурить ся,

Аж бридко дивить ся,
А Настуся з богословом
Заповіди вчить ся.
Он дивить ся: у садочок
Вийшли погуляти,
У-двох собі похожають,
Мов ті голубята.
А старого нема дома,
То їм своя воля
Награти ся. Дивіте ся:
Там коло тополі
Стали собі, та й дивлять ся
Одно на другого.
Оттак ангели сьвятії
Дивлять ся на Бога,
Як вони одно на друге.
І Петрусь питає:

Петро.

Чом же ти отсе, Настусю,
Справді не читаєш?

Настя.

А хиба я школяр, чи що? Не хочу, та й годі!

Петро.

Хоч одну невеличку заповідь сььогодні ви-
вчи, хоч п'яту!

Настя.

І п'ятої, і шостої, ніякої не хочу.

Петро.

То піп і не вінчати-ме ніколи, як не вміти-
меш.

Настя.

Байдуже, нехай собі не вінчає.

Петро.

А зо мною?

Настя.

І з тобою нехай собі... Е ні, нехай повінчає!

Петро.

Та читай же! а то...

Настя.

А то що ти зробиш?

Петро.

Поцілую, ось побачиш!

Настя.

Хоч як хочеш цілуй собі, а я таки не читати-му.

Петро (цілує її і примовляє).

Отсе тобі раз, отсе тобі два.

(А сотник виглядає з-за тину і входить в хату, не давши знаку.)

Настя (пручаєть-ся).

Годі бо вже, годі! Незабаром батько прийде, треба справді читать.

Петро.

А тепер читать!

Сотник (виходить з хати).

Діти! годі вже вам учить ся! Чи не час обідать?

(Петро і Настя мовчки ідуть у хату).

Сотник (сам).

Навчилась, нічого сказать!

Отсе дитина! Ні, Настусю!

Я коло тебе захожу ся

Тепер, лебедонько, не так!

Поки сто раз не поцілує,

Її читать не хоче. А бурсак!...

Собачий сину, знаєш смак!

Ось я тебе попомуштрую

Не так, як в бурсі. Помелом!

Щоб духу в хаті не було.

Великий сьвіт наш, не загинеш.

Диви ся, пся його личина,

Отсе-то так, що богослов —

У батька краде! Добре, свату!
Які-то стали люде злі!
А що то дієть-ся у хаті?
Там знову, знать, мої малі
Читають... Треба розігнати.

(V.)

Оттакі батьки на сьвітї,
На-що вони дітям?
На наругу перед Богом!
А шануйте, чтїте,
Поважайте його, діти!
Бо то батько сивий,
Батько мудрий. Добре оттим
Сиротам щасливим,
Що не мають оттих батьків,
То й не согрїшають.

Настя (вибігає заплакана з хати.)

Не дає і пообідать,
В Київ проганяє.
А, Боже мій милостивий!
Що мені робити?
Помандрую (з ним у Київ.)

(Дивить ся в хату, замирає вся.)

Ух, який сердитий!
Та не вдарить... А я таки
У Київ з Петрусем
Помандрую, хоч що хочеш...
Я не побою ся,
Серед ночі помандрую!...
А відьма злякає?...
Нї, не зляка. (загляда знову.)

Сердешненький!

Книжечки складає
У торбину і бриль бере,
Прощай, мое любе,
Мое серце!... У-вечері?
За царину? Буду,
Раньше буду! Ось на, лови!

(Кидає через тин цвіток.)

Чуєш? дожидай ся ж! (Виходить сотник.)

Настя (співає).

„Не ходи, не нуди, не залицяй ся! —
Не сватай, не піду, не сподівай ся!”

Сотник.

А їй байдуже, мов не знає!
Неначе та сорока скаче.
Настусю! чом же ти не плачеш?
Адже-ж Петруся вже немає.

Настя.

Дивіте ся, яка печаль!
То й плачте, коли жаль!

Сотник.

Мені байдуже.

Настя.

А мені
Ще байдужійше, він не мій.
А я вже заповіди знаю
Усі до одної.

Сотник.

Усі?

Настя.

Нехай хоч зараз сповідає
Отець Хома ваш голосний.

Сотник.

А повінчаємось в неділю?

Настя.

А вже-ж! Так ми ще не говіли;
Як одговіємось, тогді.

Сотник (цілує її).

Моя голубко сизокрила,
Моя ти ягідко! (Танцює і приговорює:)

У горох
В чотирйох
У-ночи ходила;
У-ночи,
Ходячи,
Намісто згубила.

Настя.

Та годі вам вже з тим намістом! Ішли б швидче до отця Хоми, та порадили ся. От що!

Сотник.

Правда, правда, моя квіточко! Побіжу ж я швиденько, а ти тут, моя любко, погуляй собі тихенько! Та завітчай ся! Та не жди мене, бо бути має, що я остану ся і на вечерню. (Цілує її і йде.)

Настя.

Добре, добре. Не ждати-му.
Не ждати-му, не ждати-му,
У свитину вдягати-мусь,
У намісто уберу ся,
Доганяти-му Петруся.

Обнімемось, поцілуємось, поберемо ся за рученьки, та й підем у-двох собі аж у Київ. Треба завітчать ся, може в остатній раз; бо він казав, що у Броварях і повінчаємо ся.

(Квітчаєть-ся і співає.)

„Ой піду я не берегом-лугом,
Зостріну ся з несуженим другом.
Здоров, здоров, несужений друже!
Любили ся ми з тобою дуже;
Любили ся, та не побрали ся,
Тільки жалю серцю набрали ся!”

Отсе нагадала яку! Цур їй, яка погана! Побіжу лиш швидче. Оставайте ся здорові, мої високі тополі і хрещатий мій барвіночку! (Виходить.)

(VI.)

Іде до дому у ночі
П'янений сотник, а йдучи
Собі веселий розмовляє:

— „Нехай і наших люде знають!
Нехай і сивий, і горбатий,
А ми... хе! хе! а ми жонаті!
А ми...” — На-силу вліз у хату,
Та й ліг собі тихенько спати,
Щоб Настю, бачте, не збудить,
Та сорома не наробить.
Уже й „Достойно” оддзвонили,
Уже до-дому люде йдуть, —
Не йде Настусенька, не чуть.
На-силу сотника збудили,
Та розказали: „так і так!”
Перехрестив ся неборак;
Коня найкрасчого сідлає
І скаче в Київ. В Броварях,
Уже повінчана, гуляє
Його Настуся молода.
Вернув ся сотник мій до-дому,
Три дні, три ночі не вставав,
Нікому й слова не сказав
І не пожалувавсь нікому.

.
.

Турбуєть-ся, заробляє
А того не знає,
Що на старість одуріє
І все занехає.
Оттак тепер і з сотником,
З дурним моїм, сталось:
Розігнав дітей по сьвіту,
А добро осталось, —
Немає з ким поділити.
Довелось самому
Розкидати, розточити,
І добра нікому
Не зробити ні на шеляг,
І притчею стати
Добрим людям, і охати
У холодній хаті
Під кожухом; і нікому
Хату затопити

І вимести; по сьмітнику
Ходити, нудити, —
Поки пугач над стріхою
В вікно не завие,
А наймичка холодного
Трупку не накриє
Кожушиною старою,
А ключ од комори
Из-за пояса украде...

Оттаке-то горе
Із сотником отсе сталось:
Не минуло году,
Як Настусеньки нестало,
А вже на городі
Не остало ся нічого, —
Свині та телята
Уже бродять. А барвінок,
Барвінок хрещатий,
Притоптаний коло тину,
Засихає, вяне.
А сам сотник у кожусі,
Одутлий, поганий,
Коло клуні похожає.
І стоги некриті,
І покої немазані,
І сволок немитий,
І челяди нема дома ,
І худоби немає...
А наймичка задріпана,
Та й та помикає
Старим паном. Так і треба:
Не розганяй діток,
Сивий дурню!

Недовго жив
На свій заробіток
П'яний сотник. Ще минуло
Літо коло сьвіта,
А в осени на улиці
Сотника убито;
А може вмер неборака,

Од шинкарки йдучи.
Байдуже кому питати!
Забрали й онучі
Добрі люде, а самого
Гарно поховали
У леваді, і хрестика
Над ним не вкопали.
Аж жаль його: був багатий,
І рідня і діти
Єсть у його, а нікому
Хрест постановити!
Умер сотник, і покої
Згнили, повалялись;
Все пропало, погинуло.
Тільки і остались,
Що тополі на вигоні:
Стоять, мов дівчата
Вийшли з Оглава, ватагу
З поля виглядати.

1849.
Кос-Араг.

339930

H-127 741

Ілюстрована Шевченківська бібліотека.

B

1. Причинла. З 2 малюнками і портретом.	14. Москалева кривниця. З 1 малюнком і портр.
2. Катерина. З 3 малюнками і портретом.	15. Варнак. З 1 малюнком і портретом.
3. Тополя. З 1 малюнком і портретом.	16. Титарівна. З 1 малюнком і портретом.
4. Гайдамаки. З 15 малюнками і портретом.	17. Маріяна. З 1 малюнком і портретом.
5. Черниця Маряна. З 1 малюнком і портретом.	18. Сотник. З 1 малюнком і портретом.
6. Утоплена. З 1 малюнком і портретом.	19. Петрусь. З 1 малюнком і портретом.
7. Гамаля. З 1 малюнком і портретом.	20. Тарасова ніч. — Іван Підкова. — Перебендя. З 2 малюнк. і портрет.
8. Сова. З 1 малюнком і портретом.	21. Русалка. — Як би тобі довелося. З 2 малюнками і портретом.
9. Єретики або Іван Гус. З 1 малюнком і портр.	22. Назар Стодоля. З 2 малюнками і портретом.
10. Невольник. З 2 малюнками і портретом.	23. Збірник дрібних віршів. З 7 малюнками і портр.
11. Наймичка. З 2 малюнками і портретом.	24. Збірник дрібних віршів про Україну та козацтво. З 4 малюнками і портретом.
12. Відьма. З 1 малюнком і портретом.	За всі разом..... \$1.50.
13. Княжна. З 1 малюнком і портретом.	

Кожий свідомий Українець повинен знати ІСТОРІЮ СВОГО КРАЮ.

Видавництво «Канад. Фармера» в порозумінню з Руською Книгарнею у Віннішеґу передрукувало старогравне видане Проф. М. Грушевського

ІЛЮСТРОВАНУ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

в комплекті. Історія є популярна і зрозуміла для кожного. В старім краю випродано два видання, тепер вже час щоби по 4-ох літах появил ся третій наклад. Є се величезна книга, має 516 сторін, 416 образків. — Ціна \$3.00.

Замовлення висилайте на адресу:

Ruska Knyharnia

848-850 Main St.

Winnipeg, Man.

Państwowe Okręgi Biblioteczne
BIBLIOTEKA PRASOWA

Ілюстрована Шевченківська Бібліотека № 18.

СОТНИК.

З 1 малюнком і портретом.

165027

Накладом „Канадийского Фармера“
852 MAIN STREET, WINNIPEG, CANADA